

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การผลิตข้าวและความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ทำนา
ในตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
ชื่อและนามสกุล นายปฐุถากร สร้อยสูงเนิน
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง
2. รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2556

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์สุรพล จารุพงศ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

คส

ชื่อวิทยานิพนธ์ การผลิตข้าวและความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ทำนาในตำบลเมืองเก่า
อำเภอekinบุรี จังหวัดปราจีนบุรี

ผู้วิจัย นายปฐภากร สร้อยสูงเนิน **รหัสนักศึกษา** 2549001010 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง
(2) รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ **ปีการศึกษา** 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
ตำบลเมืองเก่า อำเภอekinบุรี จังหวัดปราจีนบุรี (2) สถานการณ์การปลูกข้าวของเกษตรกร (3) ความต้องการ
การส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว (4) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกร

โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลเมืองเก่า อำเภอekinบุรี จังหวัด
ปราจีนบุรี ที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ปลูกข้าวไว้กับสำนักงานเกษตรอำเภอekinบุรีในปี 2555 และเข้าร่วมอบรมโครงการ
ส่งเสริมการใช้ยุทโธปกรณ์การผลิต จำนวน 90 ครัวเรือน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้
แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติความถี่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย
ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 55.6 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.7 ปี ส่วนใหญ่จบ
การศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 2.21 คน จำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกข้าว เฉลี่ย 1.67
คน จำนวนการจ้างแรงงานด้านการเกษตรเฉลี่ย 2.21 คน เกษตรกรทั้งหมดสมาชิกสถาบันเกษตรกร เป็นกลุ่ม
ลูกค้านาคาเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวจากตนเอง แรงงานใน
ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีจำนวน 2 คน พื้นที่การเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 19.12 ไร่ พื้นที่ทำนาปีเฉลี่ย 12.91 ไร่ พื้นที่ทำนา
ปรังเฉลี่ย 5.37 ไร่และส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เช่าทั้งหมด พื้นที่ประกอบอาชีพอื่นเฉลี่ย 5.53 ไร่อาชีพหลักเป็น
เกษตรกร (2) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวทั้งหมด ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ตรงตามพันธุ์ ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง ใช้เมล็ดพันธุ์
ที่ต้านทานโรคและแมลง หุ้มเมล็ดพันธุ์ที่แช่น้ำแล้วด้วยกระสอบป่านชุบน้ำ เก็บไว้ในที่ร่มนานประมาณ 30 – 48
ชั่วโมง ปลูกโดย มีการตัดพันธุ์ปน กำจัดศัตรูพืชอย่างสม่ำเสมอ เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ได้แก่ ค่า
เมล็ดพันธุ์ 325 บาท ค่าเตรียมดิน 500 บาท ค่าปุ๋ย 850 บาท ค่าสารเคมี 157 บาท ค่าจ้างแรงงาน 375 บาท ค่าเก็บ
เกี่ยวและขนส่ง 545 บาท ค่าเช่าที่ดิน 765.45 บาท เก็บพันธุ์ข้าวไว้เป็นเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 1,232.47 กิโลกรัม
จำหน่ายเฉลี่ยราคาค้นละ 10,423.74 บาท และได้กำไร (3) เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ
การผลิตข้าวอยู่ในระดับปานกลาง ช่องทางและวิธีการในการส่งเสริมความรู้ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ การผลิตข้าว ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรผู้ปลูกข้าว จังหวัดปราจีนบุรี

Thesis title: Rice Production and Agricultural Extension Needs of Farmers in Mueang Kao Sub-District, Kabin Buri District, Prachin Buri Province

Researcher: Mr. Patthakorn Soisungnoen ; **ID:** 2549001010;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr.Jinda Klibthong, Associate Professor;

(2) Dr.Sunan Seasung, Associate Professor; **Academic year:** 2012

Abstract

The objectives of this study were to study (1) social and economic state of farmers in Mueang Kao Sub-District, Kabin Buri District, Prachin Buri Province; (2) the state of their doing rice farming; (3) their agricultural extension needs; and (4) their problems, obstruction, and suggestions.

The population in this study was the farmers who were registered as the farmers who had done rice farming in Mueang Kao Sub-District, Kabin Buri District, Prachin Buri Province by the Office of Agriculture of Kabin Buri District in 2012 and participated in the agricultural extension project of fertilizer application to reduce the cost of rice production. 90 samples were selected by simple random sampling methodology. The data collecting process was interviewing the studied farmers. The statistical methodology used to analyze the data by computer programs were frequency, percentage, average point, mean, maximum value, minimum value, and standard deviation.

The findings of this study were as follows: (1) 55.6% of the studied farmers were male with average age at 51.7 years. Most of them were educated at primary level. The average quantity of members of their family was 2.21 persons, while the average quantity of the labor in their family used in doing rice farming was 1.67 persons and the average of their hired labor was 2.21 persons. All of them were members of the farmer group, the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. They had been transferred knowledge of doing farming from their own experience. The quantity of the labor in their family was mostly 2 persons. Their average total area used in doing agricultural sections was 19.12 Rai. The average area of their in-season rice field was 12.91 Rai, while the average area of their double-crop field was 5.37 Rai and it was mostly their rented land. The average of their area which faced with a natural disaster was 5.53 Rai. Their main occupation was a farmer. (2) it was found that all of the studied farmers used rice seeds in required tribe which gave high produce and could resist plant diseases and insects. Their rice seeds had been soaked with water before being covered with soaked ramie sacks and kept indoors about 30-48 hours, then the rice seeds had to be sorted foreign tribes out before being grown, and the farmers had to eliminate plant enemies regularly. Their average production cost per Rai was as follows: 325 Baht for rice seeds, 500 Baht for soil preparation, 850 Baht for fertilizer, 157 Baht for chemical substances, 375 Baht for employing labor, 545 Baht for harvesting and freight, and 764.45 Baht for renting land. Some of their rice seeds, average at 1,232.47 Kg, would be kept to be their rice tribe. The average selling price of their produce was 10,423.74 Baht/ton by which they gained some profits. (3) it was found that the studied farmers needed the agricultural knowledge extension in rice production at medium level, and the way and methods for the knowledge extension were at medium level too.

Keywords: Rice production, Agricultural extension, Rice farmer, Prachin Buri Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ การผลิตข้าวและความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ทำนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี” ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีจากคณาจารย์สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และบุคคลอีกหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยขอกล่าวในที่นี้เพื่อเป็นการระลึกถึงด้วยพระคุณ

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสงษ์ ที่ได้กรุณาให้ความรู้ ข้อเสนอแนะ ติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิดเสมอมา และตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาสาระของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ ชัดเจน และยังได้รับความอนุเคราะห์จาก อาจารย์สุรพล จารุงศ์ รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้แนวคิดและคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขอันเป็นประโยชน์ให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ เกษตรกรผู้ทำนาคำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัดปราจีนบุรี สำนักงานเกษตรอำเภอกบินทร์บุรี ที่ได้อนุเคราะห์ข้อมูลและข้อเสนอแนะต่างๆในการวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับกำลังใจจากครอบครัว ที่คอยห่วงใย ให้กำลังใจ จนทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ขอมอบให้ผู้ที่สนใจศึกษา และการพัฒนาเกษตรกรของชาติ ตลอดทั้งพี่น้องเกษตรกร หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ปฐูถากร สร้อยสูงเนิน

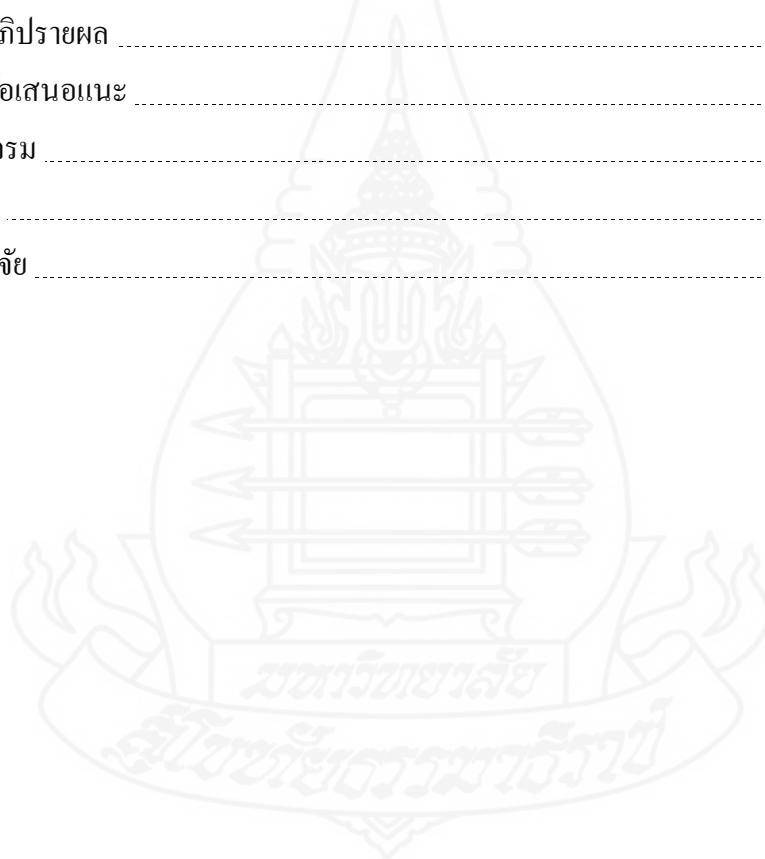
สิงหาคม 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
ข้อมูลการผลิตข้าว	6
นโยบายส่งเสริมการเกษตร	25
ข้อมูลทั่วไปของตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี	28
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ	30
ทฤษฎีการส่งเสริมการเกษตร	32
ข้อมูลพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมสำหรับปลูกในพื้นที่เสี่ยงต่อน้ำท่วม	37
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	40
ประชากร	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
การวิเคราะห์ข้อมูล	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
ข้อมูลพื้นฐานสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร	43
สถานการณ์การปลูกข้าวของเกษตรกร	55
ความต้องการความรู้ด้านการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร	65
ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปลูกข้าว	75
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	80
สรุปการวิจัย	80
อภิปรายผล	83
ข้อเสนอแนะ	84
บรรณานุกรม	88
ภาคผนวก	91
ประวัติผู้วิจัย	102

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงาน ที่ใช้ในการปลูกข้าว จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนการจ้างแรงงาน	44
ตารางที่ 4.2 การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร สือในครัวเรือน สือในชุมชน และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวของเกษตรกร	47
ตารางที่ 4.3 การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ทำนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี	50
ตารางที่ 4.4 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ทำนา	52
ตารางที่ 4.5 การปฏิบัติในการปลูกข้าว	56
ตารางที่ 4.6 ต้นทุนการผลิตข้าว	59
ตารางที่ 4.7 ผลผลิตข้าวทั้งหมด	62
ตารางที่ 4.8 ความต้องการการส่งเสริมด้านการปลูกข้าวของเกษตรกร ตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี	66
ตารางที่ 4.9 ข้อมูลเกี่ยวกับการประสานงานในการจัดการฝึกอบรมเกษตรกร ผู้ทำนาตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี	70
ตารางที่ 4.10 ระดับความต้องการการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรมของเกษตรกร ผู้ทำนาตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี	73
ตารางที่ 4.11 ระดับของปัญหาและอุปสรรค ของเกษตรกรผู้ทำนา อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี	75